

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. III. De Gratitude & Vindicatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

tale, sine formali & explicita intentione contraveniendi præcepto divino, pro ut fieri potest.

22.
Potest esse
ventalis ex
inconsideratione actus.

Apertum
ex levitate
materiae.

Formalis inobedientia potest esse venialis & imperfectione actus non satis deliberati. An similiter ex parvitate materiae, non ita constat: & quidem si procedat ex perfecto & absoluto contemptu præcepti vel Superioris quæ talis, omnino dicendam est, levitatem materiae nunquam à mortali excusare, sive legislator sit Deus, sive homo, ut latius patet ex dictis de Peccatis Disp. 7. num. 63. & seqq. Si verò non procedat ex absoluto contemptu, veluti si quispiam non obediat Superiori, ut contraveniat ejus præcepto in minimo, paratus tamen absolute ipsi obedire in majoribus, docet Sylvius sup. articulo 1. talem inobedientiam esse solum venialem, sed quòd non involvat contemptum nisi imperfectum. Vide quæ diximus loco citato. De Peccatis num. 65. in fine.

QUÆSTIO III.

De Gratitude & Vindicatione.

23.
Quid gratitudo.

GRATITUDO, quæ & gratia dicitur sumitur pro virtute, quæ respicit debitum ex beneficio natum. Unde inclinatur ad beneficium beneficio compensandum: describiturque ab Augustino L. 83. qq. quæst. 31. in qua amicitiarum & officiorum alterius memoria & remunerandi voluntas continetur. Extendit se ad omnes, à quibus aliquod beneficium accepimus, ut ad Deum, parentes, Superiores & homines privatos.

24.
An sit specialis virtus.

Est autem virtus hæc specialis ab alijs distincta: nam ex eo, quòd beneficii beneficio compensetur, specialis resultat honestas, utque gratitudini, & non alteri virtuti, propria. Quod quidem satis patet in gratitudine erga particularem benefactorem, qui privatum aliquod beneficium nobis contulit. Si verò attendatur debitum, ortum ex beneficijs collatis à Deo & parentibus, censet Viggers dub. 3. num. 13. post D. Thomam quæst. 106. art. 1. & alios gratitudinem non distingui à Religione & Pietate: idem est de observantia, si spectetur debitum, natum ex beneficio gubernationis à Superioribus accepto. Vide Lessium cap. 47. numero 2. & sequentibus.

25.

Officia gratitudinis possunt quinque

enumerari. Primum beneficii æstimatio, si non ex rei magnitudine, saltem ex affectu donantis, qui in beneficijs gratuitis semper est considerandus, juxta illud Seneca lib. 1. de Benef. cap. 6. Beneficium non in eo, quod sit aut datur, consistit, sed in ipso dantis aut facientis animo.

Offici
primis
enumerantur.
Primum.

Secundum est benigna acceptatio: alius enim & beneficium & animus donantis contemni censetur, & ulteriorum beneficiorum collationi via præcluditur. Per ipsam verò benignam acceptationem, veluti alicujus commodi vel oblationis in animo donantis causativam, censetur aliqua inchoata compensatio pro beneficio fieri, juxta illud Seneca lib. 2. de Benef. cap. 35. Vis reddere beneficium? accipe benigne.

Secundum.

Tertium est gratiarum actio, quæ consistit in benevola accepti beneficii protestatione ad benefactorem cum quadam sui subjectione & obligationis recognitione directa. Estque hæc gratiarum actio quædam beneficii compensatio, quatenus per eam benefactor honore afficitur, & quædam in ipso majoritas agnoscitur. Est autem magis accommodanda affectui dantis, quam rei donatæ, ut docet D. Thomas sup. articulo 5.

Tertium.

Quartum est grata commemoratio, id est, ut tempore & loco habeatur memoria beneficii accepti, non solum apud nos, sed etiam apud alios, datâ occasione referendo & ad laudem ac honorem benefactoris condigne exaltando beneficii magnitudinem. Alioquin qui beneficii collati obliviscitur, conferendorum indignus convincitur: ut proinde merito dicat Seneca lib. 5. Benef. cap. 1. Ingratissimus omnium est, qui beneficii oblitus est.

Quartum.

Quintum est reciproca beneficii præstatio sive relatio, ut videlicet tempore & loco beneficium re vel obsequio reddatur: quamvis enim beneficium statim sit recompensandum quoad benevoluntatis animi affectum, non tamen quoad doni retributionem, quæ tunc deponi facienda est, quando benefactori videtur futura opportuna, ac proinde non nimis citò, nec minus tardè, sed pro opportunitate benefactoris beneficium est beneficium compensandum.

Quintum.

Ex his patet non solum opulentos, sed etiam pauperrimos posse esse gratos pro beneficijs acceptis, nimirum benefactorem honorando, laudando, pro eorum orando, ipsi gratias agendo, beneficium benevolenti animo, quando datur, acceptando & retinendo, ut observat Sylvius quæst. 107. art. 3. ubi etiam Quæst. 106.

26.
Qualiter
pauperes
gratos
esse debent
benefactori.

106. art. 3. addit gratiam deberi benefactori, etiam si hic postea iniuria inferat: ad quod, licet nullum antea beneficium contulisset, oportet tamen ei ignoscere: cum autem nunc quidem læserit, sed præterea beneficium contulerit, debetur ei plus, quam venia. Ita ille.

27. Ingratitudo gratitudinis opposita alia est materialis. Et quale peccatum;

Virtuti gratitudinis opponitur virtus ingratiitudinis: sicuti autem inobedientia alia est formalis & alia materialis: ita quoque ingratiitudo. Materialis committitur, quando omittitur aliquod debitum gratitudinis officium, vel quidpiam contra benefactorem positivè committitur, non tamen ex eius contemptu. Non est hæc ingratiitudo grave peccatum (immo potest quandoque esse nullum, ut docet *Lessius sup. dub. 3. nu. 18.*) nisi sit graviter contra aliam alterius virtutis obligationem. Formalis dicitur, quando in re vel in mente beneficium contemnitur, veluti benefactorem ejusve animum despiciendo, aut minoris, quam par est, æstimando, obligationis erga illum elidendi gratiã. Est autem hæc ingratiitudo duplex, alia privativa & alia contraria, privativa dicitur, quando quis non agnoscit beneficium, quod, quando & ubi deberet agnoscere: contraria, quando insuper fit aliquid veræ gratitudini repugnans.

Alia formalis.

Et hæc virtus alia est privativa & alia contraria.

28. Privativa quando fit peccatum mortale;

Ingratiitudo privativa potest esse mortalis, si procedat ex temerario iudicio, ut si sine sufficienti fundamento iudicetur beneficium ex simulato affectu datum, & ideo debita tempore & loco gratitudinis officia omittantur: potest tamen esse venialis ex levitate & imperfectione contemptus vel ex levitate materiæ, nisi ratione scandalii aut alio ex capite gravis accedat malitia. Contraria similiter gratitudo pro conditione ejus, quod agitur, quandoque est veniale peccatum, quandoque mortale, & quidem speciale, quando committitur in benefactorem, quatenus talem, ut post *D. Thomam, Tannerum & alios* observat *Viggers dub. 4. num. 20.*

Quando veniale.

Item quando contraria.

29.

Vindictio incidit cum justitia vindicativa, respicitque debitum ex delicto ortum, cui satisfacit per condignæ pœnæ inflictionem: atque adeo ponit æqualitatem inter delictum & pœnam. Definitur autem esse virtus, quã persona habens publicam auctoritatem pro delicto condignam imponit pœnam. Dicitur habens publicam auctoritatem: quia privatã auctoritate vindictam sumere non licet, juxta illud *Roman. 12. Non vosmetipsos defendentes*, id est, ulciscen-

Quid vindicatio.

Non licet privatis hominibus.

res seu vindicantes, ut videre est apud *A. Lapide in D. lectum.*

Postquam nihilominus privati homines hujus virtutis honestate frui: quãvis enim per se vindicationem exercere nequeant, possunt tamen affectu & voluntate optare, ut delictum puniatur: tum quia id honestum est, tum quia sic debitus ordo servatur, & si quid colapsum est, ad debitum ordinem revocatur, injuriaque parti læsæ compensatur, qui fines ab ipso quoque judice, pœnam infligente, attendi debent, ut puniendo actum justitiæ vindicativæ exerceat: alioquin, si pœnam infligat, ut reo malè sit, non actum virtutis, sed odii committit, uti & quilibet privatus idem ad eundem finem optando.

30. Qui tamen hujus virtutis honestate non necessario desituntur.

Vindicationi se immisceat justitia commutativa, quatenus judex, ex pacto tacito vel expresso cum Republica inito, tenetur delinquentibus pœnam correspondentem infligere, sicuti custos tenetur furem à stiva, quam ex pacto custodit, arce, ac proinde tenetur ad restitutionem damnorum ex neglectu vindictæ Republicæ vel parti læsæ obvenientium. Si actus vindictæ spectetur tamquam medium, boni communis conservativum, pertinebit vindictio ad justitiam legalem, quæ inclinat membra communitatis ad procurandum bonum totius. Si denique ordinetur ad bonum privatum vindicantis vel alterius, pertinebit ad charitatem sui vel proximi, ut latius prosequitur *Smising. De Deo uno Tract. 3. Disp. 4. num. 77.* ubi censet nullum justitiæ vindicativæ actum dari, quin ad aliquam aliam virtutem pertineat, neque ullam dari obligationem ex ea provenientem, nisi se immisceat alterius virtutis obligatio. Unde concludit vindicationem non esse specialem aliquam virtutem.

31. An sit specialis virtus.

Econtra *Viggers dub. 5. num. 23.* post alios communitè, ut ex *Tanhero* refert, putat vindicationem esse specialem quandam virtutem, veluti quæ versatur circa specialem rationem honesti, consistentem in hoc, quod malefactori debita pœna, secundam mensuram delicti, infligatur & læso per peccatum reparetur suo modo ablatum, quod per se decens est, ut præmiserat *n. 21.*

32. Virtus illi opposita.

Vitia huic virtuti opposita sunt crudelitas & nimia remissio: hæc per defectum, illa per excessum. Vide quæ diximus *Disp. 2. de Temperantia n. 101.*

